

การพัฒนารูปแบบองค์การแห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยเอกชน
ในประเทศไทย

ปาริชาติ คุณปลื้ม

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษาคุณวุฒิปบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา

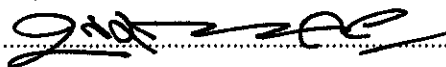
พฤษภาคม 2548

ISBN 974-502-627-1

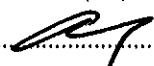
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์และคณะกรรมการสอบปากเปล่าวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณา
วิทยานิพนธ์ของ ปาริชาติ คุณปลื้ม ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรปริญญาการศึกษาคุณวุฒิปบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์

.....ประธาน

(รองศาสตราจารย์ ดร. คุณวุฒิ คณฉลาด)

.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สร สุนทรายุทธ)

.....กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. ไพรัตน์ วงษ์นาม)

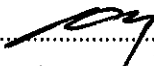
.....กรรมการ

(ดร. นวลผอง อุดรพิมพ์)

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

.....ประธาน

(รองศาสตราจารย์ ดร. คุณวุฒิ คณฉลาด)

.....กรรมการ

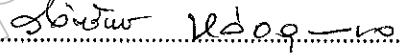
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สร สุนทรายุทธ)

.....กรรมการ

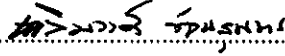
(รองศาสตราจารย์ ดร. ไพรัตน์ วงษ์นาม)

.....กรรมการ

(ดร. นวลผอง อุดรพิมพ์)

.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วิจิตรพร หล่อสุวรรณกุล)

.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เฉลิมวงศ์ วังสุนทร)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษาคุณวุฒิปบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยบูรพา

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร. ประทุม ม่วงมี)

วันที่ ๕ เดือน พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๘

การวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนวิทยานิพนธ์ ระดับบัณฑิตศึกษาจาก
จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา
ประจำภาคปลาย ปีการศึกษา 2547

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความช่วยเหลืออย่างดียิ่งและการให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร.คุณวุฒิ คนฉลาด ซึ่งเป็นประธานคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ศาสตราจารย์ ดร.ทรงศักดิ์ ศรีกาฬสินธุ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธรรณทรายุทธ รองศาสตราจารย์ ดร.ไพรัตน์ วงษ์นาม และ ดร.นวลผจง อุดรพิมพ์ กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งเป็นอย่างยิ่งในความช่วยเหลือ และคำแนะนำที่ได้รับ จึงขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ทุกท่านเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.คุณวุฒิ คนฉลาด ประธานคณะกรรมการสอบปากเปล่า ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธรรณทรายุทธ รองศาสตราจารย์ ดร.ไพรัตน์ วงษ์นาม ดร.นวลผจง อุดรพิมพ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิจิตรพร หล่อสุวรรณกุล และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมวงศ์ วัจนสุนทร กรรมการสอบปากเปล่าที่ได้กรุณาให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไข จนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ถูกต้อง และสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมวงศ์ วัจนสุนทร รองศาสตราจารย์ กาญจนา มณีแสง รองศาสตราจารย์ ดร.สุเมธ เดียววิสุเรศ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิทธิพร นิยมศรีสมศักดิ์ และ ดร.นวลผจง อุดรพิมพ์ ที่กรุณาสละเวลาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือของการวิจัย รวมทั้งขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 18 ท่าน ที่ได้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์และมีคุณค่ายิ่งในการวิจัย และขอกราบขอบพระคุณผู้บริหารมหาวิทยาลัยเอกชน ทั้ง 26 แห่ง ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ที่กรุณาสละเวลาอันมีค่ายิ่งในการให้ข้อมูลสำหรับการวิจัยในครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณ คณะกรรมการพิจารณาทุนสนับสนุนการวิจัยของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา ที่ได้พิจารณาเห็นว่าวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีคุณค่าควรแก่การได้รับทุนอุดหนุนการวิจัย และขอกราบขอบพระคุณผู้บริหารมหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี ที่มองเห็นศักยภาพของผู้วิจัยจนให้ทุนสนับสนุนในการศึกษาต่อในระดับปริญญาเอก

ท้ายสุดนี้ ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อประเสริฐและคุณแม่อำนวย ชลนวกุล ที่ให้ชีวิต และสร้างให้ลูกทุกคนได้มีโอกาสสำคัญกับการศึกษา และขอขอบคุณ คุณกิตติไชย คุณปลื้ม ที่ให้การสนับสนุนและเป็นกำลังใจตลอดมา ทั้งหมดที่กล่าวมามีผลต่อผู้วิจัยในด้านกำลังใจและนำมาสู่ความสำเร็จของการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ปาริชาติ คุณปลื้ม

45810040: สาขาวิชา: การบริหารการศึกษา; กศ.ด. (การบริหารการศึกษา)

คำสำคัญ: องค์การแห่งการเรียนรู้/มหาวิทยาลัยเอกชน

ปาริชาติ คุณปลื้ม: การพัฒนารูปแบบขององค์การแห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยเอกชนในประเทศไทย
(DEVELOPING LEARNING ORGANIZATION MODELS OF PRIVATE UNIVERSITIES IN THAILAND)
อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์: คุณวุฒิ คนฉลาด, Ed.D., ธร สุนทรายุทธ, Ph.D., ไพรัตน์ วงษ์นาม, ด.ด.,
นวลผจง อุดรพิมพ์, Ph.D. 203 หน้า. ISBN 974-502-627-1

การศึกษานี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนารูปแบบขององค์การแห่งการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับมหาวิทยาลัยเอกชนในประเทศไทย และทดสอบความเป็นไปได้ของรูปแบบขององค์การแห่งการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับมหาวิทยาลัยเอกชนในประเทศไทย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสร้างรูปแบบ ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญในเรื่ององค์การแห่งการเรียนรู้ จำนวน 18 คน ซึ่งได้มาโดยการคัดเลือกแบบเจาะจง เก็บรวบรวมโดยใช้เทคนิคคลฟายสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่ามัธยฐาน (Median) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range) กลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบไปใช้ ได้แก่ ผู้บริหารมหาวิทยาลัยเอกชนจำนวน 201 คน เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบที่เหมาะสมขององค์การแห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยเอกชนในประเทศไทยตามแนวคิดของผู้เชี่ยวชาญพบว่าประเด็นสำคัญที่ก่อให้เกิดหลักการทั้ง 5 ตามแนวคิดของเซนกีประกอบด้วย หลักการที่ 1 ความรอบรู้แห่งตน ได้แก่ การสร้างแรงบันดาลใจให้เกิดความอยากที่จะเรียนรู้ และความสามารถปรับเปลี่ยนความกดดันในการทำงานให้เป็นแรงกระตุ้นที่นำมาสร้างสรรค์ผลงานได้ หลักการที่ 2 การสร้างแบบจำลองความคิด ได้แก่ การมีทักษะในการฟังและมีการเปิดใจที่จะยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น และการใช้แหล่งความรู้หลาย ๆ แหล่งเพื่อเป็นข้อมูลในการตัดสินใจ หลักการที่ 3 การสร้างวิสัยทัศน์ร่วม ได้แก่ พนักงานต้องมีความเข้าใจในวิสัยทัศน์ขององค์กรอย่างชัดเจน และการยอมรับว่าความสำเร็จขององค์กรเป็นภาระงานของพนักงานทุกคน หลักการที่ 4 การเรียนรู้เป็นทีม ได้แก่ การพัฒนาและส่งเสริมระบบการทำงานเป็นทีมและการสร้างแรงยึดเหนี่ยวระหว่างสมาชิกในทีม หลักการที่ 5 ความคิดเชิงระบบ ได้แก่ มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้ที่ทำงานในหน่วยงานเดียวกันและระหว่างหน่วยงาน และการมีความเข้าใจในการจัดลำดับความสำคัญของงาน ส่วนแนวคิดของผู้บริหารมหาวิทยาลัยเอกชนพบว่าประเด็นสำคัญที่ก่อให้เกิดหลักการทั้ง 5 ประกอบด้วย หลักการที่ 1 ได้แก่ การมีสติและฝึกจิตใจให้มีความมุ่งมั่นในการใฝ่เรียนใฝ่รู้ และการใช้ข้อมูล ข้อเท็จจริงและเหตุผลทุกครั้งในการคิดวิเคราะห์และตัดสินใจ หลักการที่ 2 ได้แก่ การปรับระบบการศึกษาที่สามารถสอนให้คิดและวิเคราะห์ได้ด้วยตนเอง และการใช้แหล่งความรู้หลาย ๆ แหล่งเพื่อเป็นข้อมูลในการตัดสินใจ หลักการที่ 3 ได้แก่ การยอมรับความสามารถของผู้อื่น และการติดต่อสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ หลักการที่ 4 ได้แก่ การมีกระบวนการประเมินผลการปฏิบัติงานของสมาชิกในทีม และการมีกระบวนการฝึกอบรมสมาชิกในทีม และหลักการที่ 5 ได้แก่ การมีความเข้าใจในการจัดลำดับความสำคัญของงาน และระบบ โครงสร้าง นโยบายและกระบวนการทำงานขององค์กรต้องมีการออกแบบให้สามารถดัดแปลงแก้ไข มีความยืดหยุ่นและตอบสนองต่อสิ่งที่มากระทบทั้งภายในและภายนอกองค์กร

45810040: MAJOR: EDUCATIONAL ADMINISTRATION; Ed.D. (EDUCATIONAL ADMINISTRATION)

KEYWORDS: LEARNING ORGANIZATION/ PRIVATE UNIVERSITY

PARICHAT KUNPLUEM: DEVELOPING LEARNING ORGANIZATION MODELS OF PRIVATE UNIVERSITIES IN THAILAND. DISSERTATION ADVISORS: KUNAWUDH KONCHALARD, Ed.D., DHORN SUNTRAYUTH, Ph.D., PRIRAT WONGNAM, Ph.D., NUANPACHONG UDORNPIM, Ph.D. 203 P. ISBN 974-502-627-1

The objectives of this research were to develop an appropriate model on learning organization and to test possibility of the appropriate model of private universities in Thailand. Delphi technique was applied to collect the data from 18 learning organization experts who were selected from their contribution to the field. Median and interquartile range were used to analyze the data on learning organization concepts. Then the questionnaire was distributed to 201 administrators from 26 private universities in Thailand to ask for their opinions on possibility of appropriate model implications to the private university. The data was analyzed though use of mean and standard deviation.

The results indicated that according to the experts the appropriate model of learning organization for private university in Thailand, bared on Senge's five disciplines were as follows:

1. Personal Mastery (building inspiration and holding creative tension).
 2. Mental Models (listening skills, acceptance of otter's opinions and multiple source for decision making).
 3. Shared Vision (understanding of organizational visions and acceptance success for organization were employees duties).
 4. Team Learning (developing system of teamwork and building cohesive team).
 5. Systems Thinking (exchange ideas among personnel within and between work units and understanding the sequence of work).
- In the case of the administrators, important points in creating they suggested the appropriate model were as follows: Personal Mastery (attempting of learning and commitment to the truth). Mental Models (improving system of learning and using multiple sources for decision making). Shared Vision (accepting ability of other colleagues and effective communication). Team Learning (processing of evaluation and training). Systems Thinking (understanding sequence of work and adaptation structures of organization).

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	จ
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฌ
สารบัญภาพ.....	ญ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	6
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	11
ขอบเขตของการวิจัย.....	11
นิยามปฏิบัติการ.....	12
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	13
การวิจัยแบบเทคนิคเดลฟาย.....	13
ความเป็นมาของมหาวิทยาลัยเอกชนในประเทศไทย.....	18
บทบาทหน้าที่ของมหาวิทยาลัยเอกชนตามแนวปฏิรูปการศึกษาและพระราชบัญญัติ สถาบันอุดมศึกษาเอกชน.....	21
องค์การแห่งการเรียนรู้.....	23
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	72
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	87
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	87
ขั้นตอนการวิจัย.....	88
เครื่องมือและการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล.....	90
การหาคุณภาพของเครื่องมือ.....	93
การเก็บรวบรวมข้อมูลและการจัดกระทำข้อมูล.....	93
สถิติและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	94

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	96
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	97
5 สรุปอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	121
สรุปผลการวิจัย.....	122
การอภิปรายผล.....	128
ข้อเสนอแนะ.....	140
บรรณานุกรม.....	141
ภาคผนวก.....	148
ภาคผนวก ก.....	149
ภาคผนวก ข.....	158
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	203

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2-1 แสดงการลดลงของความคลาดเคลื่อนกับจำนวนผู้เชี่ยวชาญที่มากขึ้น.....	16
2-2 แสดงการสรุปแนวคิดที่เกี่ยวกับองค์การแห่งการเรียนรู้.....	71
4-1 แสดงความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้วยเทคนิคเดลฟายในรอบที่ 1 เกี่ยวกับรูปแบบ องค์การแห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยเอกชนในประเทศไทย.....	97
4-2 แสดงค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ของคำตอบในรอบที่ 2 ของ ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับรูปแบบองค์การแห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยเอกชนใน ประเทศไทย.....	103
4-3 แสดงค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ของคำตอบในรอบที่ 3 ของ ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับรูปแบบองค์การแห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยเอกชนใน ประเทศไทย.....	108
4-4 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของผู้บริหาร มหาวิทยาลัยเอกชนในประเทศไทยเกี่ยวกับรูปแบบองค์การแห่งการเรียนรู้ของ มหาวิทยาลัยเอกชนในประเทศไทย.....	114

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1-1 แสดงกรอบความคิดในการวิจัย ของความสัมพันธ์ของหลักการทั้ง 5 ประการ ตามแนวคิดของเซนเก้ (Senge) และ โรเบิร์ต (Roberts).....	10
2-1 แสดงช่องว่างระหว่างความเป็นจริงและวิสัยทัศน์.....	31
2-2 แสดงการเกิดแรงดึงของอารมณ์และแรงดึงของความคิดสร้างสรรค์.....	32
2-3 แสดงการเกิดโครงสร้างที่ขัดแย้ง.....	33
2-4 แสดงวงจรการเกิดวิสัยทัศน์.....	45
2-5 แสดงการสร้างองค์การแห่งการเรียนรู้.....	62
3-1 แสดงขั้นตอนการดำเนินการวิจัย.....	89